

Forums “Virtuālā vide – vide bez vecākiem?!”

2018.gada 7.martā Tukuma Raiņa ģimnāzijā norisinājās pirmais Tukuma Raiņa ģimnāzijas atbalsta biedrības un Ģimnāzijas padomes organizētais forums Tukuma novada skolu vecākiem par medijpratību, par vecāku, skolēnu un skolotāju atbildību izglītot un izglītoties, jo šajā gadsimtā jaunās tehnoloģijas paralēli mācās visas paaudzes. To vadīja ģimnāzijas atbalsta biedrības pārstāvis Andis Ožets, izsakot savus komentārus un jautājumus un apgalvojot, ka tēma ir neviennozīmīga, jo katrs bērns lieto internetu citādāk.

Klātienē tikās vecāki, skolotāji un atbalsta biedrības pārstāvji. Kā uzrunā teica Tukuma Raiņa ģimnāzijas direktore Sigita Kūla, “vecāki, sadarbojoties ar skolotājiem, iegūst pozitīvu virzību attīstīties”. Ģimnāzijas padomes priekšsēdētāja Dace Randoha ievadā minēja par ieceri turpmāk reizi pusgadā organizēt forumu skolā, uzaicinot profesionālu lektoru un vadot diskusiju, lai efektīvāk sadarbotos, pilnveidotos un risinātu problēmas.

Latvijas Interneta asociācijas pārstāve Liene Valdmane lekciju iesāka ar vārdiem, lai mēs negaidām pareizo atbildi par interneta lietošanu, bet domājam kopā. Lekcijā bija iespēja uzzināt daudzveidīgus gan Latvijas, gan ārvalstu pētījumu un eksperimentu datus par bērnu un jauniešu zināšanām, kā arī prasmēm atpazīt informāciju, patiesību, uzticamus avotus no viltus ziņām, kritiski analizēt un novērtēt, radīt savus tekstus.

Uz jautājumu, kas mūsdienās ir mainījies, Liene Valdmane atbildēja īsi, sakot, ka ir mainījies apjoms, ātrums un ka pasaule ir bez robežām, arī attiecības ir mainījušās. Daudz ko priekšā pasaka mediji, kas konstruē realitāti, kā izskatīties, kā ģērbties, ko ēst, kā sportot, kā atpūsties, respektīvi, kā dzīvot. Internets globāli mainījis visu – to, kā strādājam, kā domājam. Un primāri daļa sabiedrības pauž negatīvo, ko nesis internets, taču aizmirst, ka vecāki paši iedod bērniem planšetes. Tās nav bērnu vēlmes, to visu rāda mediji, un arī vecākiem ir jāuzņemas atbildība par to, ko, kā un kāpēc bērniem nodrošinām.

Uzrunājot klausītājus, lektore uzsvēra, ka tikai vecāki var iemācīt bērniem, kas ir vajadzība un kas ir kaprīze. Medijpratība attīstās tikai ikdienas darbībā, kas visu laiku jāpilnveido, tāpēc ir svarīgi runāt par tehnoloģijām, par mediju, to saturu, riskiem, nevis tikai kā rīku. Bērni dara to pašu, ko pieaugušie – “sēž” internetā, un viņi var piekļūt jebkurai informācijai.

Ir divas identitātes: reālā un digitālā. Otrā bieži nesakrīt ar dzīvi, jo tīmekļa vietnē cilvēki izliekas par jebko. Patiesība izskanēja visai skarba, apgalvojot, ka iestājies “totāls paviršības laikmets”. Valdmane uzsvēra, ka ir svarīgi iet dziļumā, nevis pārskrullēt virsrakstus, attēlus, kas bieži vien ir neatbilstoši, viltus ziņas.

Domājot par pedagogu lomu medijpratības attīstīšanai, lektore minēja frāzi “pedagoģiskais mulsums”, jo nav īsti skaidrs, ko nākotnē jauniešiem vajadzēs, vai ir jāierobežo interneta lietošana vai ne u.tml. Taču mērķim jābūt rīcībspējai, ka skolēniem ir savi mērķi, viņi prot tos sasniegt, zina, kur ko meklēt, atrast, prot pielāgoties situācijai – izdzīvot. Faktu vērtība ir mainījusies – šodien patiesība, rīt vairs ne.

Lekcija aizrāva klausītājus ne tikai ar Lienes Valdmanes vēstījumu, bet arī ar prezentācijas materiāliem, videosīzētu fragmentiem, pētījumu datiem. Kultūras ministrija 2017.gada oktobrī, novembrī veikusi pētījumu par medijpratību (aptaujāti 1203 bērni un pusaudži no 9 līdz 16 gadu vecumam visā Latvijā), kurā secināts, ka tikai 40% respondentu spēj atšķirt ticamu informāciju no meliem. Puse sabiedrības nevar lepoties ar augstu medijpratību, tāpēc ir jāanalizē, ko lasām, ko redzam un dzirdam.

Jauniešiem ir augsts pašvērtējums, taču trūkst kritiskās domāšanas prasmju. Pēc Valdmanes teiktā, viņi ir pirmā paaudze, kurai ir sava nauda un kura ir mārketinga mērķis. Daudz vilinājumu, un jaunieši ar to neprot tikt galā.

Liene Valdmane norādīja uz trīs globālām problēmām: pirmkārt, pasaule ir kļuvusi vizuāla, jo pārsvarā informācija tiek nodota vizuāli, tāpēc jāmaca analizēt attēlu; otrkārt, notiek bezmērķīga sērfošana (25% bērnu un 53% jauniešu) internetā; treškārt, ir citi viedokļu līderi – nevis vecāki, skolotāji, profesionāli citu profesiju pārstāvji, bet vienaudži, neprofesionāļi. 43% jauniešu seko vlogeriem un youtuberiem, daloties ar ikdienišķām, “seklām” tēmām.

Ir nopietni jādomā par jaunās paaudzes domāšanu, attieksmi, vērtībām. Jaunieši vairs nemīl fiziski grūtu darbu. Internets rada komfortablu vidi, kurā nav daudz jāpiepūlas.

Akcentējot pētījuma datus, tikai 30% vecāku ieviesuši noteikumus, ko bērni drīkst darīt interneta vidē. 14% jauniešu uzskata, ka vecāki zina, ko viņi dara internetā, bet lielākā daļa negribētu, lai vecāki vairāk zinātu.

Lekcijas noslēgumā Liene Valdmane piedāvāja dažus konkrētus ieteikumus vecākiem: māciet meklēt atslēgas vārdus, māciet prognozēt, pārbaudīt informāciju, uz jebkuru lietu skatīties no dažādiem skatpunktiem, dodiet konkrētus, dzīves realitātei nepieciešamus uzdevumus, lai aprēķinātu attālumu starp vietām, summu, cik nepieciešama nauda, lai visa ģimene apmeklētu zoodārzu u.c.!

Diskusijas daļā izskanēja gan pozitīvi piemēri interneta izmantošanai, gan negatīvi, kas raksturo bezmērķīgu laika izšķiešanu. Tika spriests arī par to, cik ilgi un no kāda vecuma darboties interneta vidē. Ģimnāzijas direktore rosināja klātesošos domāt par tālrunu izmantošanu skolā, kurās situācijās to iespējams ierobežot. Vecāki minēja, ka jādomā par to, ko likt vietā – ar kādām nodarbēm aizpildīt, piemēram, starpbrīžus. Pēc lektores Valdmanes teiktā, ārvalstu pētījumi rāda, ka skolēnu rezultāti, ja tālrunis skolā ir aizliegts, esot uz pusi augstāki. Šeit viela pārdomām kā vecākiem, tā pedagogiem, lai pieņemtu kopēju lēmumu.

A. Ožets noslēgumā uzsvēra, ka ģimenē “mums, vecākiem, ir jāmaca bērniem un jauniešiem domāt”. L. Valdmane izteica līdzīgu domu, ka “mēs jau paši ar bērniem nerunājam par to, kas notiek pilsētā, valstī, pasaulē”. Tāpēc jāskatās kaut ar animācijas filmu, ar attēliem, kādu rakstu interneta vidē, lai kopā sarunātos: analizētu, izteiktu savus spriedumus.

Dalībnieki pasākuma laikā aizpildīja arī anketas. Kā apkopojumā norāda Dace Randoha, 81% respondentu atzinuši vecāku forumu par veiksmīgāko sadarbības formu klātienē. Aktuālas tēmas, par kurām vecāki un pedagogi vēlētos klausīties lekciju un diskutēt, tika minētas vairākas, piemēram, par jauniešu emocionālo audzināšanu, bērnu un vecāku atbildību, pienākumiem, motivāciju, par savstarpējo komunikāciju un karjeras izglītību (modernajām mūsdienu profesijām, spēju pareizi virzīt jauniešus nākamās profesijas izvēlē) u.tml.

Šajā forumā galvenokārt piedalījās Tukuma Raiņa ģimnāzijas skolēnu vecāki un pedagogi, taču organizētāju mērķis ir plašāks, uzrunāt pēc iespējas lielāku sabiedrības daļu, izprast problēmas, kopīgi diskutēt un risināt tās plašākā dalībnieku lokā, klātienē tiekoties ar Tukuma un citu novadu skolu skolēnu vecākiem, jo visi vēlamies dzīvot drošā, izglītotā sabiedrībā.

Sakām paldies lektorei Lienei Valdmanei un moderatoram Andim Ožetam, visiem vecāku foruma organizatoriem un dalībniekiem! Paldies arī Tukuma novada Domei par atbalstu! Uz tikšanos nākamajos forumos!

Tukuma Raiņa ģimnāzijas metodiķe
Iveta Āboliņa